כותבין שטר ללוה. בהא נמי פריך (ג) התם ויחוס שמא כתב ללוות כו' ומוקי לה בשטרי אקניתא ואדי אמר עדיו בחיתומיו זכין לו: **וליחוש** דלמא כתביה לאתתא דלאו דיליה ומגרש לה. פירש רש"ס ומתכוין להתירה להנשא אלא כדין ותימה לי והא בפני עדים יתנו לה והם יקרעו את הגט כדאמרינן בגיטין (דף יט:) דמיבעי לאקרויי גיטא וילאו העדים (ד) שאין זה שם [1]המיש ועוד בלאו הכי ליחוס דלמא כתביה לאתתא דלאו דיליה כיון שאין מכירין האשה ויכתוב הגט לאיש אחר (ה) כשמו ויתן הגט לאיש אחר ששמו כשמו ויתן הגט לאשת האיש להוציא מעבלה כתובתה וכן נ"ל דמקשה ול"ג ומגרש לה: **שם** האיש בגט וה"ה לשם האשה. תימה אמאי נקט שם האיש בגט ושם האשה בשובר וי"ל דלא חש לפרש כולהו אלא נקט שם אותו דמכתיב הכתב דעלייהו קתני במתני' והוא שיהי' מכירן שהיי הזכירן ולהכי נקט להו רב ומתניתין גופה לכך דברו בגלו לפי שכבר הוצרכו להזכירם וה"ה ולאי שם האחר משום חשאת אחרת.

וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת.

ותימה אי בהוחזקו ואליבא דמאן אי לר"מ דאמר דעדי חתימה כדתי ליכא למיחס למידי שהגט לא יהיה גט מאחר שאין מוכיח מתוכו שהוא (ו) אלא כדאמר בכל הגט (גיטין דף כד:) כתב לגרש את הגדולה לא יגרש את הקטנה ודייק בגמרא הא גדולה מני לגרש ומוקי לה משום הכי כר"א דאמר עדי מסירה כדתי ולא רבי מאיר ומאי קאמר נמי שמגרשין נשותיהן זה בפני זה אפילו הכי לא מגרש אם לא יכתבו דורות ואי אליבא דר' אלעזר פריך לדידיה נמי לאו גיטא הוא שהרי צריכה להביא עדי מסירה שנתנו לה בעלה כיון שעדי חתימה אינם מוכיחין שבעלה נתנו וצריכה היא עדי מסירה להביאם לפניו שבעלה מסר לה ותנקשם ולא תמלא ולמאי ניחוס לה ואי בדלא הוחזקו מיירי דהשתא כדתי שפיר עדי חתימה שאין יודעים בעיר אלא בעלה (ז) ומאי משני זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה מה מיקן אלא אין יודע שיש שנים בעיר ולעולם יגרשנה זה בשם בעלה אלא בפניו כיון שלא הוחזקו ואור"י דבהוחזקו מיירי ואליבא דר"א דקי"ל כוותיה פריך ואף על גב דעדי מסירה כדתי וצריכה להביא עדי מסירה ליחוס מאחר שכותבין לו גט בלא אשתו אז לא יעשו הגירושין בפניהם דלמא כתב גיטא כו' והעדים שידעו המסירה וילכו אותו לאותו שם שכתוב בשובר ולא יתנו לב לדעת אם יש עוד יוסף ב"ש אחר לבד מאותו ואם בשתיהם שוות כמו זו ואולי זאת אשת מגרש וכשתמצא נב"ד תביא עדי מסירה שתאמר אלו העדים לאו דיוסף ב"ש בעלי נתן לי הגט והן אומרים הן כדפריסת ואח"כ לא יתקרוס ב"ד ולאי לומר שמא טעיתם כך וכך כדפריסת ומשני הכי אמר רב שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה ומאחר שנתקן כך לעולם תוקרין ב"ד ולאי אם שני יוסף היו שם ואם היו שם שנים אין חוששין שם כלל וכמו שפירש רבי ליחוס לשני יוסף בן שמעון דאיירי שהוחזקו צריך לפרש כמו כן קושיא דאשמועה דפריך וליחוס דלמא כתב כשהוחזקו דוקא דאי לא הוחזקו לא הוה מיבעי ליה לרב למימר וה"ה לשם (ט) התים ואע"ג דאליבי חיים לשני יאתק בפ' האשה (יבמות קטו: ושם) אע"ג דלא הוחזקו רבא לא חיים התם ורבה נמי לא חיים היכא דלא הוחזקו כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יח: ושם ד"ה נפק) (ובכל הגט) ולמאי דפריסת דמוכח בכל הגט (גיטין כד: ושם ד"ה בעדי) דלר"מ אין יכולין שני יוסף בן שמעון לגרש נשותיהן עד שיכתבו דורות כיון דעדי חתימה כדתי אין גט אלא אם כן מוכיחין עדיה הכתובין בו שבעלה נתנו לה קשה עלה דמדאוקמי פרק המגרש (שם דף פו: ושם) מתני' דשני גיטין ושמותיהן שוין כר"מ דוקא ודאי אפי' תימא ר' אלעזר ומיהו כר' מאיר משמע דאתיא לה שפיר והיכי ניחא ליה לר' מאיר הא מוכח בכל הגט דלר' מאיר אין שני יוסף בן שמעון יכולין לגרש נשותיהן אלא אם כן יכתבו דורות ויש לומר דכי מוקי לה כר' מאיר סבר שאינם שוין לגמרי שהרי שלשום בדורות או סימן דעכשיו העדים החתומים מוכיחין אמיד בעלה בא הגט ומה שקורא אותם שוין לפי שבמקום נתינתו אין מי שיכיר הדורות: **ומחזיק** ליה לשמיה יוסף בן שמעון. תימה מה בכך הלא צריך שיכיר שם האשה בגט ואשתו לא יכירו בשמה ולא שייך למימר שיחזיק ויש לומר שגם אשתו בלא עמו אי נמי מכירין את אשתו (י)[שלו על ידי פלוני ופלוני שאמרו] שהיא אשתו של זה אבל לא שמעו אין שיאמרו שפלונית היא אשת ראובן שאם כן יודעים שאין שמו יוסף בן שמעון:

---

[1]א כותבין שטר ללוה [2]אע"פ שאין מלוה עמו ואין כותבין למלוה עד שיהא לוה עמו [3]והלוה נותן שכר [4]ב כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ואין כותבין ללוקח עד שיהא מוכר עמו [5]והלוקח נותן שכר [6]ה אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם [7]והחתן נותן שכר [8]אין כותבין שטר אריסות וקבלנות אלא מדעת שניהם [9]והמקבל נותן שכר [10]אין כותבין שטרי בירורין וכל מעשה ב"ד אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר רשב"ג אומר [11]לשניהם כותבין שנים לזה לעצמו ולזה לעצמו: **גמ'** מאי ובלבד שיהא מכירן אמר רב יהודה אמר רב ובלבד שיהא מכיר שם האיש בגט ושם האשה בשובר יתיב רב ספרא ורב אחא בר הונא ורב הונא בר חיננא ויתיב אביי גבייהו ויתבי וקמיבעיא להו שם האיש בגט אין שם האשה לא שם האשה בשובר אין שם האיש לא וליחוש דלמא כתב גיטא ואזיל וממטי ליה לאיתתיה דהיאך (ח) וזמנין אזלא כתבה אשה שובר ויהבה לגברא דלאו דילה אמר להו אביי [12]הכי אמר רב שם האיש בגט והוא הדין לשם האשה [13]שם האשה בשובר והוא הדין לשם האיש וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת דלמא כתיב גיטא ואזיל וממטי ליה לאיתתיה דהיאך אמר להו רב אחא בר הונא הכי אמר רב [14]שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה וליחוש דלמא אזיל למתא אחריתא ומחזיק ליה לשמיה ביוסף בן שמעון וכתיב גיטא וממטי ליה לאיתתיה דהיאך אמר להו רב הונא בר חיננא הכי אמר רב [15]כל שהוחזק שמו בעיר שלשים יום אין חוששין לו לא איתחזק מאי אמר אביי [16]דקרו ליה ועני רב זביד אמר רמאה ברמאותיה זהיר **ההוא תברא** דהוה חתים עלה רב ירמיה בר אבא אתיא לקמיה ההיא איתתא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר אנא נמי אמרי להו לאו איהי היא ואמרו לי מיקש הוא דקשא לה ובגר לה קלא אמר אביי אע"ג דאמור רבנן כוותכון שטר ללוה. להיות מזומן בידו לתת למלוה כשילוה לו מעות אע"פ שאין מלוה עמו: **והלוה נותן שכר.** בגמרא [קסח.] פריך פשיטא דהלוה נותן שכר שהרי כל הנאה שלו: **אין כותבין שטרי אירוסין.** מפרש [17]בגלו מגלחין (מו"ק דף יח) שטרי פסיקתא כדרב גידל כמה אתה נותן לבנך כך וכך כו': **אלא מדעת שניהם.** אבי חתן ואבי כלה: **ונשואין.** כתובה: **שטרי אריסות.** מקבל שדה למחצה לשלש ולרביע: **וקבלנות.** מכירות כך וכך כורין לשנה: **שטרי בירורין.** בגמ' [קסח.] מפרש: **כל מעשה בית דין.** כגון אדרכתא דמודעינן לזה ולזיל ופרע בטרם שיכתב: **ושניהם נותנין שכר.** בשטרי בירורין. וגמ' [שם] מפרש פלוגתייהו: **שניהם.** העדים כותבין שני שטרות לזה אחד ולזה אחד: **גמ' שיהא מכיר שם האיש בגט.** הסופר והעדים בריכין שיכירו שזהו שמו דאיכא למיחס אין גט זה אלא לאיש אחר ואיכא לרמות ולהגבות כתובה לשום אשה כדתנן (כתובות דף פט.) הוליאה גט ואין עמה כתובתה גובה כתובה: **ושם האשה בשובר.** שלא תרמה ליתנו לאיש שגרש אשתו ותפסיד כתובתה על ידה: **ומגרש לה.** ומתכוין להתירה לינשא אלא כדין: **אלא זה בפני זה.** דליכא למיחס תו מידי: **וליחוש דלמא.** נפיק לו לעיר אחרת כו'. לתנא דמתני' דבעי (כ) מכירין למה כותבין שוש גט לשום אדם אף על פי שאנו מכירין שמו והלא שמא יוסף בן שמעון זה מעיר אחרת בא לכאן והיה שמו ראובן בן יעקב ועתה הרגיל והחזיק שיקראו לו כאן ראובן לפי שרוצה לגרש אשת ראובן בן יעקב שבמקום פלוני: **אין חוששין לו.** דכל כך לא היה מחליף שמו זמן מרובה פן יוודע הדבר: **ברמאותיה.** ידע ויזהר לעונות הלכך אין תקנה עד דליתחזק: **ההוא תברא דהוה חתים עלה רב ירמיה בר אבא.** לאחר זמן מאתי ההיא איתתא לקמיה לתבוע כתובה ואמרה לו לאו אנא הואי אמר אנא נמי אמרי להו איהי היא ואמרו לי מיקש הוא דקשא לה ובגר לה קלא אמר אביי אע"ג דאמור רבנן שאתמנו על שובריה והדין עמה והם השיבו לי שטעיתי במה שנשתנה הזקינה וכבר נשתנה ועשה קולה עבה: **מיקש קשיא.** הזקינה וכבר נשתנה ועשה קולה עבה: כיון דמאה כדרמיותיה ידע לזהר מיד כשקורין לו: ההוא תברא. שובר אשה מכתובתה שהרציא הבעל על אשתו והיא כופרת: אתאי לקמיה דרבה בר חנן אמרה ליה לאו אנא הואי. מעולם לא חתמתי על שובדי שמא אשה אחרת היתה ששמה כשמי. ואמר לתלמידיו אנא נמי אמרי דלא איהי היא שאיני מכירה. אמרו ליה ודאי היא היא שחתמת על שובריה אלא מיקש הוא דקשה ובגר לה קלא. כלומר בשביל שהזקינה נתחלפה קולה מכמות שהיתה

נז א מי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ה ופכ"ד הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' לט סעיף יג:

נח ב מי' שם פכ"ד הלכה ג טוש"ע שם סעיף יח:

נט ג מי' פכ"ד שם הלכה ו סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רלח סעיף ח:

ס ד מי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ב:

סא ה מי' שם הל' ו סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לב סעיף ו ומי' נח:

סב ו מי' שם הל' ג וסמג שם טוש"ע שם סי' נח בהג"ה:

סג ז מי' שם הלכה ח:

סד ח מי' שם הלכה כ:

סה ט מי' שם הל' ח ג סמג שם טוש"ע מ"מ סי' יג סעיף ב:

סו י מי' פכ"ד מהל' גירושין הל' ג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קז סעיף ג:

סז כ מי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ג ועיין במ"מ סמג עשין לד טוש"ע אה"ע סי' קז סעיף ח:

סח ל מי' פ"ב מהל' גירושין הל' ג סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קז סעיף ג:

סט מ מי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' מט סעיף ג וטוש"ע אה"ע סי' קז סעיף ג בהג"ה:

ע ג (מיי' סמג שם טוש"ע מ"מ שם ס"ד:

מוסף רש"י

כותבין שטר למוכר. שדי מכורה לאלוה, ולא אתרמין שטר מוקדם הוא, כיון דקנו מניה מהשתא, אי נמי כאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו (קדושין כז.) לאינו חוב אלא למוכר וכיון שהוא רוצה כותבין לו (לעיל קנא.) אע"ג דמיחזי כשיקרא, דאין כאן הפקר לשום אדם אלא למוכר עצמו, שאם יאבד השטר ויתגלגל ונוקם שכתב בשמו ישעון אלוקו מזה שמוכר ואי הוא לא חיים לבני אדם לא מיישינן בשבילו (לעיל עז.).

רבינו גרשום

נותן השכר. מן הגט לסופר: אמר רב ובלבד שיהא מכיר שם האיש בגט. שכן הוא שמו בדודאי שאם אין מכירין יש לחוש שמא עצמו יכנה שמו יוסף בן שמעון בשם חבירו ויוליך לאשתו של אותו ששמו בן ויתן לה הגט כדי שתגבה כתובתה מבעלה שעשה עמה קנוניא. וכן הכי נמי שם האשה בשובר צריך שיהא מכיר שם האשה בשובר שכן שמה בודאי דאם אין מכירה יש לחוש שמא תוליך זה השובר לבעלה של אשה ששמה כך ויאמר גרשתיה דפרעתיה כתובתה ודהו השובר ועשתה עמו קנוניא: וליחוש. אפי' היכי דמכיר שם האיש בגט ולא שם האשה יש לחוש דלמא שמיה כשם חבריה ושם אחתיה שכותב לה הגט יכנה אותה בשם אשת חבריו ואשתו שלו אין שמה כן כמו שכותב בגט אלא על שם אשת חבריו הוא כותב ואח"כ ממטי האי גט לאתתיה ומגרש לה על שם בעלה והיינו תקלה הוראל דאין סופר מכיר שם האשה בגט. והכי נמי שם האיש בשובר איכא למיחש כי האי גוונא הוראל דאין מכיר שם בעלה ליחוש דלמא ממטיא האי שובר לגבר אחר דשם אתתיה כשמה דהא איתתיה כשמה שהיא בשובר ואתו לידי תקלה דיימר לה כבר כתובתך פרועה והרי שובר בידי הלכך צריך שיהא מכיר שם האיש והאשה. ואכתי אע"ג דמכירין שם האיש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת ושם נשותיהן שזה גיטא כו': אלא זה בפני זה. דהשתא ליכא למיחש: ואכתי אע"ג דמכיר שם האיש

ב) [וקמן קנב.] ב"ש יב:, ג) [וליכא למיחס למחזי כשקרא כיון שהוא כותב מוכחא עי' תוס' ב"מ יב: ד"ה מחכין], ג) [לעיל עז: קנא. קדושין כז.], ד) כתובות קב: [קדושין כז.], ה) [בנמצא שנמצאים שניהם וכן נראה בפי' הרשב"ם], ו) [ל"ל בכתובות קב:], ז) רש"ל האשה הזאת, ח) רש"ל וגי' רש"ל אל יוסף בן שמעון שאומר על פלונית כו' אשת שמעון אל"כ.

הגהות הב"ח

(א) גמ' וממנו ליה לאיתמיה דהיאך ומגרש לה וזימנין תזיזיל מתנה אשה אל"ל ונ"ב גירסת רש"ס: (ב) רשב"ם ד"ה ומיתוס וכו' דנעי מכירין וכו' והיה שמו לאותן ועתה הרגיל והחזיק שיקראו לו כאן יוסף לפי שרוצה לגרש אשת יוסף בן שמעון שבמקום פלוני: (ג) תוס' ד"ה דמחכין וכו' נמי פריך בפ"ק דב"מ ומיתוס שמא: (ד) ד"ה ומיתוס דלמא וכו' ומיתה לי וכו' שאין זה שם האיש ועוד. נ"ב [דאין לומר דהקושיא] דליתוס שמא יכתוב גט לאשה שאמו כשם בעלה דא"כ נמה נקט ומגרש לה ומקשה שיבא לקלקל להתירה שזה דומק ותשאל לתוקה ה"ל להקשות דליתוס שיבא להגבות כתובתה [ולאמתי לא אמרינן] אדמתני' להקשות דליתוס לב' יוסף בן שמעון אלא דליתוס שיכתוב הגט לאשה אחרת אע"פ שאין שמו כשם בעלה דלפי זה ליכא להקשות דליתוס שיבא להגבות [כתובתה דכיון שתאמר] לב"ד להגבות לה כתובתה המה יראו שאין הגט כתוב על שם בעלה אבל לאשה קלקול שיבא להתירה שפיר יש להקשות דליתוס דמקדש את גיטה ולא תבא להגבות כתובתה כך הכינו התוספות ומרבש"ם ונראיתא ועל זה הקשו הלא כיון שהעדים צריכין שיקראו את הגט המה יראו שאין זה שם בעלה [ומשום הכי מפרש"ם] התוס' משום שמא יבא להגבות כתובתה והיינו שיכתוב גט לאשה ששמו כשם בעלה ול"ג ומגרש לה: (ה) בא"ד ויכתוב הגט לאיש אחר ששמו כשמו ויתן הגט לאשת האיש להוציא כל"ל ומ' ויתן הגט לאיש אחר ששמו כשמו נמקק: (ו) ד"ה וליחוס לשני וכו' מתוכו שהוא שלו כדאמר בכל הגט: (ז) בא"ד שאין יודעים בעיר אלא בעלה א"כ מאי משני: (ח) בא"ד כשם הכתוב בגט וגם יכירו אאשה מתקבלת אותו כשם שכתוב בגט לא יתנו לב: (ט) בא"ד לשם האשה ואע"ג דאתי חיים:

רבינו גרשום (המשך)

ושם האשה איכא למיחש דלמא אזיל חד ראובן בר יעקב למתא אחריתי ומחזיק לשמיה ויסב את שמו יוסף בן שמעון כשם חבריה וכתב גיטא וממטי ליה לאתתיה דהיאך דשמה כשם אתתיה ואתו לידי תקלה: כל שהוחזק שמו בעיר ל' יום אין חוששין. שכינה שמו שהיה מתיירא שמא יבוא אדם שיכיר שאין שמו כן ויתבייש משום הכי לאחר ל' כותבין: לא אתחזק מאי. דאכתי לא עמד ל' יום: אמר אביי כגון דקרו ליה. בפתא פתאום ועני ודאי שמו שרגילין לקרותו: ורב זביד אמר אין כותבין עד דאתחזק בעיר שמיה ל' יום משום

כיון שהגיד. נפקא לן במסכת שבועות (דף לב.) מאם לא יגיד [ויקרא ה]: **אורכא מרבנן.** כגון רב ירמיה בר אבא לאו דרכיה למידק ולהסיר בנגעים כל כך והגדה קמייתא שאמר דלאו איהי היא לאו כולם היא ולא מיקרי מחוור ומגיד במה שאמר בנסוף את היא אלא שנשתנה קולן דכיון דאמר השתא דקדקתי יפה סמכינן עליה ומהימנינן ליה: **אע"ג.** דאמור רבנן אורכא מרבנן לאו אורחיה למידק כגון רב ירמיה שטען תחלה שלא המירה אפי' הכי כיון דאמר דקדקתי יפה עתה ומכירה סמכינן עליה כדאמרי' גבי רב ירמיה שסמכינן על מה שאמר בנסוף דכיון דדק דק: **נידבר.** לנהוג: **עם הארץ.** שמסתכל ומכיר בנגעים: ה"ג **מאי טעמא דאמר קרא וכהב וגו': והאידנא דלא עבדינן הכי כו'.** אלא נהגו שהאשה נותנת שכר: **דלא נשייה.** בשביל השכר שאינו רוצה ליתן ומתענג: **איידי דאגא ריש כו'** לא גרסינן ואינו הוא. ויש מפרשים דאשובר קאי ולמימרא דאיהי יהבה השכר ולא הבעל ואיידי דתגא ריש בדיליה משום גט שהבעל נותן שכר תגא נמי בדיליה גבי שובר ולאו דוקא ואין זה שיטת גמרא למיתניה בדיליה שיקרא משום ריש: **עיסקא.** מעות למלגת שכר: **מפני רעתה.** מוס גדול שבה לו לחוקה ממנו וסל"ת יתן הוא שכר (ו) דהגאה דיליה הוא וכדכתיב הקונה לא ישמח והמוכר לא יתאבל (יחזקאל ז) וכדאמרי אינשי (בבא מציעא דף נא.). זבנת קניתא זבין אודיך: **אפי' אורכא מרבנן.** התתן סל"ת חמיו יתן כל השכר שהרי משיא בתו לתלמיד חכם: **בכורה.** שצריך להוציאה שנה או שנתים ואין ריוח עתה למקבל: **הכא הרגימו.** בנבלו: **שטרי טענתא.** שני סופרי הדיינין היו כותבין טענות אנשי הריב כדי שלא יהו טוענין וחוזרין וטוענין ועל פי אותן טענות פוסקין הדיינין את דינם: **זה בורר לו.** דיין אחד כו' והיו כותבין בשטר פלוני בירר לו דיין פלוני ופלוני בירר לו את פלוני: **לימא כצופין על מדת סדום קמיפלגי.** מדת סדום כדתנן (אבות פ"ה מ"י) האומר שלי שלי שלך שלך זו מדה בינונית ויש אומרים זו מדת סדום. לימא ת"ק סבר שניהם נותנין שכר (ז) ונותנין שטר אחד בין שניהם ואם יאמר אחד מהם לא אתן אחד לבדי כי אני חפץ שיהא לי שטר אחד לבדי ולך שטר אחר ויהיה שלי שלי ושלך שלך כופין אותו ועושין אחד כי מה שאמר מדת סדום היא ור"ש [ב"ג] סבר אין כופין: ומשנינן **לא דב"ע כופין.** וטעמא דר"ש משום דקסבר אין זו מדת סדום שהרי חסר הוא הרבה בדבר אם יכתבו שטר אחד לשניהם דאמר לא ניחא לי דתיהוי זכותי בשטר אחד אלא זכותך: **דדמית עלאי כארעא תחתא.** כל שעה שתלתה הכתב תנא עלי בעליות טענותיך הכתובים בו ושם תלתה טענותיך נגא לידי מריבה כי איש מריבה כו איש מריבות אתה: **מתני' והשלים את שטרו.** המלוה והלוה מסרוהו ביד שלישי שהרי טורח היה להם לכתוב שובר ומחקו על השלים: **גמ' אסמכתא.** המבטיח לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וקומץ בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יאנס ולא יוכל לקיים: **לא קנה.** ולאינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך. ודיני אסמכתא מפורשין בב"מ בפ' איזהו נשך (דף סו:) ובפ' המקבל (שם קד:): **כי אתו לקמיה דרבי אמי.** דיני אסמכתא: **וכי מאחר שפעם ראשונה ושניה.** כלומר כמה פעמים לימדנו רבי יוחנן הלכה כר' יוסי אני מה תעשה והילך אומר לא קנה: ופסיק גמרא **ואין הלכה כר' יוסי.** אף על פי שנימוקו עמו דאסמכתא לא קנה אלא אם כן קנו מיניה בנתיא דין חשוב ובדלא אנים כדאמר במסכת נדרים (דף כז:): **מתני' מי שנמחק שטר חובו.** מעצמו שנטשטש או שנפלו עליו מים: **מעמיד עליו עדים.** היודעים מאימתי נכתב ומה (ח) כתוב בו והם עושין לו קיום בפני בית דין וכותבין לו מה שהיה כתוב באותו השטר ובזמן שהיה כתוב ביום פלוני ופלוני ופלוני היו עדים שהיו חתומים בו כל זה כותבין אלו המקיימין ואחר כך חותמין את שמותם בסוף:

גמ'

איני רוצה שיכתבו שעותי שם עשנותי אלא יכתבו לו טענותיו לבד בשטר אחר ויתן הוא כל שכירות שלו הוא שהוא מקבל שכירות כתיבת שטר טענותי אין שומעין לו דזה מדת סדום שלי שלי ושלך שלך אלא יכתבו לשניהן כל טענותם בשטר אחד או שטר ביורר ב"ד ויתנו שניהן שכירות של שטר אחד בלבד: ורשב"ג אומר אין כופין. אלא להכי לשניהם כותבין לזה טענותיו לעצמו ולזה לעצמו וכל אחד יתן שכר שטרו: לא דס"ל כופין והכא היינו טעמא דרשב"ג דא"ל לא ניחא לי שיהו זכיות שעשנותיך עם זכיות שעשנותי. בשטר אחד שאיני רוצה להשתתף עמך: דדמית עלי כארעא ארבא. כארי אורב: **פים** והשלישי את שטרו. שאמר למלוה תנהו ביד שליש ביד נאמן אם לא אשלים לך הפרעון עד יום פלוני תן לו שטרו ויגבה כדמעיקרא כל חובו וילך לאיבוד מה שכבר נתתי: ג) ואם לא נתתי אסמכתא הוא שסומך בדעתו שיכול לפורעו עד הזמן ועל כן מקנה לו. ד' יוסי סבר אסמכתא קניא. שר' יוחנן למדנו. במקומות אחרים: אני מה אעשה. אפסוק כמו שלימדני. ואפ"ה אין הלכה כר' יוסי אלא אסמכתא לא קניא: **פים'** מי שנמחק מקצת שטר חובו. ומתירא שמא ימחק כולו: מעמיד עליו על השטר עדים. שיקראוהו וידעו מה כתוב בו ומי הן עדיו ויביא אותן לפני ב"ד שיעידו בפניהם מה שראו בשטר. והן ב"ד עושין לו קיום. שיכתבו לו על גבי אותו שטר מחוק. איש פלוני בן

ח) רביגו היה לו נכסלן הגי' שהוא בגרשב"ם ד"ה מידי. ז) אולי ל"ל ר"י סבר אסמכתא קניא. אם לא נתתי וכו'.

כיון שהגיד דדק דק. ולא"ת היכא דאמר מתחלה לאו איהי היא דנאמן אע"פ שאין דרכו להסתכל בהן מרין ה"ק כיון דדק דק ואם רואה לחזור אינו חוזר ומגיד: (ד) **אמר** רב נחמן אמר רבה בר אבוה. גרסינן אין הלכה ולא גרסינן הלכה והכי משמע בפרק ארבעה נדרים (נדרים דף כז.) ההוא דאזיל ואתפיס זכותיה בב"ד אמר לי אמינא עד ל' יומי ליבטלו זכותיה ולא אתא אמר רב הונא בטילן זכותיה ופריק מרב נחמן דאמר אין הלכה כר' יוסי דאמר אסמכתא קניא ואמאי בטילן זכותיה וכן הגירסא כתובה ברוב ספרים (ה) תימה דאמרי' באיזהו נשך (ב"מ דף סו. ושם) אבריתא אמר רב נחמן אפי' בשעת מתן מעות לא קנה קא (ו) לא הוה אלו דאמר לך כו' אתיביה רבא כו' [אומר אני] אסמכתא קניא ומנימוי אומר אסמכתא לא קניא ופירש רש"י ומנימוי החזירני מדברי אבל הייתי רגיל לומר קניא כדמשמע מתני' (ז) דפריכא ליה מינה ומאי קאמר מנימוי החזירני אדרבה רבה בר אבוה רבו החזירו ועוד הקשה רבינו תם דרב הונא אדרב הונא דהתם קאמר אסמכתא קניא דבשעת מתן מעות קנה הכל והיכי פריך (ח) בריש נדרים (דף מ:) מהא דאמר רב נחמן אסמכתא לא קניא והא תרגימו שטרי טענתא רב ירמיה בר אבא אמר (ט) זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד: ר"ש בן גמליאל אומר לשניהם כותבין שנים לזה בעצמו ולזה בעצמו: (י) לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין לא דכולי עלמא כופין והכא היינו טעמא דר"ש בן גמליאל דאמר ליה לא ניחא לי דתהוי זכותך גבי זכותי (יא) דדמית עלאי כי אריא ארבא: **מתני' מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם לא (יב)(נתתי) לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר (יג) לא יתן: גמ'** במאי קמיפלגי (יד) ר' יוסי סבר אסמכתא קניא ורבי יהודה סבר (טו) אסמכתא לא קניא (טז) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי יוסי כי אתו לקמיה דרבי אמי ורבי יוחנן מלמדנו פעם ראשונה ושניה הלכה כרבי יוסי אני מה אעשה ואין הלכה כרבי יוסי: **מתני'** (יז) מי שנמחק שטר חובו (יח) מעמיד עליו עדים ובא לפני בית דין ועושין לו קיום איש פלוני בן פלוני נמחק שטרו ביום פלוני ופלוני

ויון (ג) להחזיר כ"ש כשאומר מתחלה זאת היא דנאמן אע"פ שאין דרכו להסתכל בהן מרין ה"ק כיון דדק דק ואם רואה לחזור אינו חוזר ומגיד: (ד) **אמר** רב נחמן אמר רבה בר אבוה. גרסינן אין הלכה ולא גרסינן הלכה והכי משמע בפרק ארבעה נדרים (נדרים דף כז.) ההוא דאזיל ואתפיס זכותיה בב"ד אמר לי אמינא עד ל' יומי ליבטלו זכותיה ולא אתא אמר רב הונא בטילן זכותיה ופריק מרב נחמן דאמר אין הלכה כר' יוסי דאמר אסמכתא קניא ואמאי בטילן זכותיה וכן הגירסא כתובה ברוב ספרים (ה) תימה דאמרי' באיזהו נשך (ב"מ דף סו. ושם) אבריתא אמר רב נחמן אפי' בשעת מתן מעות לא קנה קא (ו) לא הוה אלו דאמר לך כו' אתיביה רבא כו' [אומר אני] אסמכתא קניא ומנימוי אומר אסמכתא לא קניא ופירש רש"י ומנימוי החזירני מדברי אבל הייתי רגיל לומר קניא כדמשמע מתני' (ז) דפריכא ליה מינה ומאי קאמר מנימוי החזירני אדרבה רבה בר אבוה רבו החזירו ועוד הקשה רבינו תם דרב הונא אדרב הונא דהתם קאמר אסמכתא קניא דבשעת מתן מעות קנה הכל והיכי פריך (ח) בריש נדרים (דף מ:) מהא דאמר רב נחמן אסמכתא לא קניא ומתרץ ר"ת אפילו לא קניא אסמכתא בעלמא התם באיזהו נשך (שם) קניא טפי משום דעשה לו טובה שהלוה לו וגומר בדעתו להקנותו יותר ועוד דתפיס מלוה ואין אני מבין בזה דהשתא דרב נחמן (ט) עשה לו כמו כן טובה ומיהו מה שנתן הטעם דתפיס אתי שפיר דהשתא דרב נחמן לא תפיס אלא שלש אלא בדרב הונא דבשא מלינא דתפיס המלוה הקרקע במשכון ומהאי טעמא נמי אתי שפיר דרב נחמן דאמר אף לאחר מתן מעות קנה הכל וגם שהולרך מנימוי להחזירו אע"פ שהיה יודע מילתיה דדבה בר אבוה ועוד י"ל דרב הונא שכל אסמכתא שאין דעת כל אחד ואחד (ט) שתהיה האסמכתא ואין אומרים כלל אלא להסמיך חברו על דבריו אבל התם אין זה להסמיכו על דבריו אלא לגמרי הלוהו על מנת שתשקע בידו אם לא יפרעהו עד שלש שנים ומהאי טעמא נמי אתי שפיר דרב נחמן: **מעמיד** עליו עדים. גרלה שמועיל לענין זה שעושין אותו מלוה בשטר בעדות דבשביל התחומים הבאים אחרי כן לא היה אלא מלוה ע"פ וקיום השטר עושין ב"ד ולא כפי' רשב"ם שהעדים עושין אותו: **ובא** לפני ב"ד. ודוקא נקט ב"ד דאלימי לאפקועי ממונא ולקמן נמי מייתי שמעיא עדים על הנהיא דמי שפרע קצת חובו בגמרא מקרעין את השטר כו': ופלוני

מתני' והשלים את שטרו. המלוה והלוה מסרוהו ביד שלש שהרי טורח היה להם לכתוב שובר ומחקו על השלים: **גמ' אסמכתא.** המבטיח לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וקומץ בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יאנס ולא יוכל לקיים: **לא קניא.** ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך. ודיני אסמכתא מפורשין בב"מ בפ' איזהו נשך (דף סו:) ובפ' המקבל (שם קד:): **כי אתו לקמיה דרבי אמי.** דיני אסמכתא: **וכי מאחר שפעם ראשונה ושניה.** כלומר כמה פעמים לימדנו רבי יוחנן הלכה כר' יוסי אני מה אעשה והילך אומר לא קניא: ופסיק גמרא **ואין הלכה כר' יוסי.** אף על פי שנימוקו עמו דאסמכתא לא קניא אלא אם כן קנו מיניה בנתיא דין חשוב ובדלא אנים כדאמר במסכת נדרים (דף כז:): **מתני' מי שנמחק שטר חובו.** מעצמו שנטשטש או שנפלו עליו מים: **מעמיד עליו עדים.** היודעים מאימתי נכתב ומה (ח) כתוב בו והם עושין לו קיום בפני בית דין וכותבין לו מה שהיה כתוב באותו השטר ובזמן שהיה כתוב ביום פלוני ופלוני ופלוני היו עדים שהיו חתומים בו כל זה כותבין אלו המקיימין ואחר כך חותמין את שמותם בסוף:

גמ'

איני רוצה שיכתבו שעותי שם עשנותי אלא יכתבו לו טענותיו לבד בשטר אחר ויתן הוא כל שכירות שלו הוא שהוא מקבל שכירות כתיבת שטר טענותי אין שומעין לו דזה מדת סדום שלי שלי ושלך שלך אלא יכתבו לשניהן כל טענותם בשטר אחד או שטר ביורר ב"ד ויתנו שניהן שכירות של שטר אחד בלבד: ורשב"ג אומר אין כופין. אלא להכי לשניהם כותבין לזה טענותיו לעצמו ולזה לעצמו וכל אחד יתן שכר שטרו: לא דס"ל כופין והכא היינו טעמא דרשב"ג דא"ל לא ניחא לי שיהו זכיות שעשנותיך עם זכיות שעשנותי. בשטר אחד שאיני רוצה להשתתף עמך: דדמית עלי כארעא ארבא. כארי אורב: **פים** והשלישי את שטרו. שאמר למלוה תנהו ביד שליש ביד נאמן אם לא אשלים לך הפרעון עד יום פלוני תן לו שטרו ויגבה כדמעיקרא כל חובו וילך לאיבוד מה שכבר נתתי: ג) ואם לא נתתי אסמכתא הוא שסומך בדעתו שיכול לפורעו עד הזמן ועל כן מקנה לו. ד' יוסי סבר אסמכתא קניא. שר' יוחנן למדנו. במקומות אחרים: אני מה אעשה. אפסוק כמו שלימדני. ואפ"ה אין הלכה כר' יוסי אלא אסמכתא לא קניא: **פים'** מי שנמחק מקצת שטר חובו. ומתירא שמא ימחק כולו: מעמיד עליו על השטר עדים. שיקראוהו וידעו מה כתוב בו ומי הן עדיו ויביא אותן לפני ב"ד שיעידו בפניהם מה שראו בשטר. והן ב"ד עושין לו קיום. שיכתבו לו על גבי אותו שטר מחוק. איש פלוני בן

א) כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ב) צורבא מרבנן לאו אורחיה למידק ההוא תברא דהוה חתים עליה רב ירמיה בר אבא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר לה ג) איברא אנת הות אמר אביי אע"ג דצורבא מרבנן לאו אורחיה למידק כיון דדק דק אמר אביי ד) האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ בהדיה דלמא מחלפו לה מיניה: והבעל נותן שכר וכו': מאי טעמא דאמר קרא ו) וכתב ונתן והאידנא דלא עבדינן הכי ז) שדיוהו רבנן אאשה כי היכי דלא לשהייה: כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו וכו': ח) פשיטא לא צריכא בעיסקא: כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח וכו': פשיטא לא צריכא ט) במוכר שדהו מפני רעתה: אין כותבין שטרי אירוסין וכו': פשיטא לא צריכא דאפילו צורבא מרבנן דניחא ליה לחמוה לקרוביה: אין כותבין שטר אריסות וקבלנות וכו': פשיטא לא צריכא בבורה: אין כותבין שטרי בירורין אלא מדעת שניהם וכו': י) מאי שטרי בירורין הכא תרגימו שטרי טענתא רב ירמיה בר אבא אמר יא) זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד: ר"ש בן גמליאל אומר לשניהם כותבין שנים לזה בעצמו ולזה בעצמו: יב) לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין לא דכולי עלמא כופין והכא היינו טעמא דר"ש בן גמליאל דאמר ליה לא ניחא לי דתהוי זכותך גבי זכותי יג) דדמית עלאי כי אריא ארבא: **מתני'** מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם יד) (נתתי) לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר טו) לא יתן: **גמ'** במאי קמיפלגי טז) ר' יוסי סבר אסמכתא קניא ורבי יהודה סבר יח) אסמכתא לא קניא יט) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי יוסי כי אתו לקמיה דרבי אמי ורבי יוחנן מלמדנו פעם ראשונה ושניה הלכה כרבי יוסי אני מה אעשה ואין הלכה כרבי יוסי: **מתני'** כ) מי שנמחק שטר חובו כא) מעמיד עליו עדים ובא לפני בית דין ועושין לו קיום איש פלוני בן פלוני נמחק שטרו ביום פלוני ופלוני

א) מי' פ"ג מהל' עדות הלכה ה ממג עשין קט טוש"ע מ"מ מ' כט עניף ג: ב) עב ב טוש"ע אה"ע מ' קי סעיף ג בסג"ר: ג) ע"ר בהגהות הרלאנ"ד בפכ"ח מהל' אישות ריאה הלכה ג (וכתב אלפס יומות פ"ד דף נח.): ד) עד ד מי' פכ"ד מהל' מלוה הלכה ב וס"ב מהל' גירושין הלכה ד ממג עשין לד וס' נ טוש"ע אה"ע מ' קב סעיף ג: ה) (מי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ג) ממג עשין לד טוש"ע מ"מ מ' רלח סעיף כ: ו) מי' שם ס"ס וממג שם טוש"ע מ"מ מ' יג סעיף כ: ז) ח מי' פ"ח מהל' מכירה הל' ה ממג עשין פב טוש"ע מ"מ מ' לה סעיף ג ומ' מ' רז סעיף יב: ח) ט מי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה יב ועי' בהגהות וממ"ס ממג עשין לד טוש"ע מ"מ מ' מג סעיף ג ומ"כ:

מוסף רש"י

כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד. דכר הממחים את הלאמון, דכתיב (ויקרא ה) אם לא יגיד, אהנהדר המחיתת קפיד קרא (סנהדרין מד:) דגבי עדות מדת הגדה כתיבא אם לא יגיד וגו' (בחובות יח:). **מדת סדום.** שלי שלי (ערובין מח:) לא היו עושין עושה (בחובות קב:) זה נהנה חה לא תסר (לעיל יב:) אין מהנה נמכירו אע"פ שאין חסר בכך כלום (לעיל נ:). **כי אריא ארבא.** כאריה אורב (ב"מ קא:). **והשלישי את שטרו.** הפקידו ביד נאמן, לפי שדאגה הלוה שיחזור ויתבענו כל החוב, ואמר לו. ליה לשנים, אם אין אני נותן לו את המוחר מכאן עד יום פלוני, תן לו שטרו. ויחזור ויתבע הכל (ב"מ קיז: וכתו"ר נדרים כז:) ויחזור ויגבה כל מה שכתוב בו בתחילה (נדרים שם). ולא נתן. ולא פרע (שם). ר' יוסי אומר יתן. השלים השטר למלוה ואע"ג דאסמכתא היא, דסבור היה לפרוע בלאותו הזמן, קנה המלוה את השטר (שם). **אסמכתא.** הבטחת בחוסא שאם מבטיח את חבירו לתמוך עליו שאם לא יקיים מנאו יתן כך וכך (ב"מ חח:) היינו דבר לאינו נותן לו מעשהו אלא סומך על דבר שאינו, דסבור שבוא יכול לנגמ שמגלאין אותו (סנהדרין כד:).

רבינו גרשום (המשך)

הרבה והוא יתן קמ"ל דלא: הכא. בבבל: תרגימו שטרי טענתא. שזה בורר אחד נאמן שמקבל טענותיהן וכותבן זזה בורר לו אחד שמקבל טענותיו וכותבן כדי שלא יתחלפו טענותיהן ונותנין לכל אחד טענותיו ואותן של חבירו והולכין לב"ד: רב ירמיה בר אבא אמר. היינו שטרי בירורין שכותבין שזה בירר לו דיין פלוני וזה בירר לו דיין פלוני ולהכי כותבין שאם יתחייב האחד שלא יוכל לומר אני לא קבלתי עלי פלוני להיות ב"ד: רשב"ג אומר לשניהן כותבין לזה בפני עצמו. טענותיו ולא טענותיו של חבירו והכי נמי לאידך שלא יתחלפו טענותיהם: דמר סבר. ת"ק: כופין על מדת סדום. שאם אמר האחד איני רוצה ליתן אלא מחצית שכירות הספר לפי שיכולין כל טענותיו להיכתב בשטר אחד ויתן בעל דיני חצי השכר וחבירו יאמר

רבינו גרשום (המשך)

עין משפט נר מצוה

עא א מי' פ"ג מהל' עדות הלכה ה ממג עשין קט טוש"ע מ"מ מ' כט עניף ג: **עב** ב טוש"ע אה"ע מ' קי סעיף ג בסג"ר: **עג** ג **ע"ר** בהגהות הרלאנ"ד בפכ"ח מהל' אישות ריאה הלכה ג (וכתב אלפס יומות פ"ד דף נח.): **עד** ד מי' פכ"ד מהל' מלוה הלכה ב וס"ב מהל' גירושין הלכה ד ממג עשין לד וס' נ טוש"ע אה"ע מ' קב סעיף ג: **עה** ה (מי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ג) ממג עשין לד טוש"ע מ"מ מ' רלח סעיף כ: **עו** ו מי' שם ס"ס וממג שם טוש"ע מ"מ מ' יג סעיף כ: **עז** ז ח מי' פ"ח מהל' מכירה הל' ה ממג עשין פב טוש"ע מ"מ מ' לה סעיף ג ומ' מ' רז סעיף יב: **עח** ט מי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה יב ועי' בהגהות וממ"ס ממג עשין לד טוש"ע מ"מ מ' מג סעיף ג ומ"כ:

ופלוני ופלוני עדיו. החתומים בשטר כך פירש רש"ם ורלה"ר (ב) שמזכיר (הוא הדין) גמי העדים שהעידו שראו אותו השטר שאם ירצה להיות היום או למחר לפסלן שיוכל לפסלן ותימה אם צריך לכתבן (ג) שאין הגמרא מזכירן וצריך עיון בתיקון שטרות: **אבל** בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו. וכותבין מזמן ראשון דאי מזמנא דהאידנא שמא חזר ומכרה למוכר ויוציא אח"כ שטר עליה ויאמר האידנא הוא (ד) דזבינתה מינך והדר טריף אלא כדין ורש"ג אומר אין כותבין אפי' בשטרי מקח וממכר פי' דשמא אחר שקנאה החזיר שטרו למוכר וחזר המכר והשתא אי לא עבדינן ליה שטרא להאי מהימן מוכר לומר הוא החזיר לי השטר וחזר המכר שהרי אין זה שטר אבל אם עושין זה שטר אין יוכל לומר שלי היא כשיוציא שטר שלו הלא הלוקח מוסיף השטר שהוא שלו ויאמר למוכר שטר שבידך לא החזרתיו לך אלא כשמכרת לי הקרקע כתבת לי כמה שטרות דכותבין שטר למוכר (ה) והאמר בידך עדיין וחכמים אומרים מתנתו קיימת וא"כ גבי מקח וממכר ליכא למיחש למידי אפי' אין שטר זה הלוקח שלא נכתב שום שטר לא יוכל המוכר ליטול קרקע שאפילו החזיר לו שטרו אינו שלו דהא לא חזרה מתנתו ואפילו יש לו ראיה שנתנו לו שכתב לו שטר שיקנה אותה ואותיות נקנות במסירה ובשטר לבולי עלמא אי יש לו שטר מכירה שמכרה לו השתא נמי ליכא למיחש למידי אשם כן לא יכול זה להזיקו כלום ואפילו יש לו שטר שנכתב לו מחדש שהרי כתוב מאותו הזמן ותימה קצת אם לא כתב לו שטר מכירה אלא קנה לך איהו וכל שעבודיה למה אין לחוש שמא יפסידנו הלוקח על ידי שטר (ו) שכתב לו מזמן ראשון שאע"פ ששני השטרות יהיה כתוב בהן יום אחד מ"מ לא יהיה מוחזק בה המוכר יותר מן הלוקח מאחר שיהיה גם ללוקח שטר ושמא הוא החזירו למוכר באותו יום עצמו שהקנה לו השטר מכר אלא אין (ז)(כותבין זמן ואומר שאחר כך) חזר ומכרה לו באותו היום עצמו ואומר ר"י דכולי האי לא חיישינן וגם לא יהא לו פנים לומר שבו ביום החזיר לו השטר ובו ביום חזר ומכרה לו ותימה לרש"ג למאן דאמר לקמן (דף קעג.) צריך להביא ראיה והי דנקנות במסירה מ"מ צריך המוכר להביא ראיה שהוחזר לו השטר אפילו הוא בידו ואור"י דהכא אין צריך לכולי עלמא דלנפילה לא חיישינן ולפקדון נמי לא חיישינן הכא שירא הוא להפקיד שטרו למוכר דלמא כבש ליה ויביא עדים שהשדה היתה שלו עד עתה תימה לר"י שכל מוכר שדה יכול להזיק ללוקח דכיון שכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דזימנין דכתב שני שטרות ונותן האחד ללוקח ולאחר שלש שנים או ארבע שיפסיד הלוקח את שטרו יבא ויאמר החזיר לי השטר ויביאהו לב"ד ויגבה בלא ראיה למאן דאמר אין צריך להביא ראיה ואותו לא יוכל לומר לו מתחלה כתבת שכתבת אז הרבה שטרות מאחר שהוא אין לו שטר ואין יכול להוכיח שלא החזירו לו ויש לומר דאיכא למימר שכיון שהחזיק שלש שנים בקרקע עומדת החזקה במקום השטר ויכול לומר כל מה שיכול לטעון אם היה השטר בידו כי יאמר מה שאין לי שטרי לא בשביל שהחזרתיו לך אלא שלא נזהרתי לשמרו לאחר שלש שנים ד)ותימה לרבן שמעון בן גמליאל שמכל מקום יכול המוכר לעשות שני שטרות כגון ראובן דכתב ב' שטרות שמכר שדה לשמעון ויתן האחד לשמעון ואחד ללוי ויעשה קנוניא ביניו ובין לוי ויוציא לוי אותו השטר לאחר ג' שנים שהפסיד שמעון שטרו ויטענו כי שמעון מסרו לו ונתן לו השדה ולא יצטרך הוא להביא ראיה למ"ד אין צריך להביא ראיה וא"ל דכי האי גווונא צריך להביא וכה"ג אמרינן לקמן (דף קעג.) דאחין הואיל אף שטרי מקח וממכר אין כותבין כדמפרש לקמן שיש לחוש שמא החזיר הלוקח למוכר וחזר המכר ואם לא נכתב שטר שני ללוקח יוציא המוכר הקרקע מיד הלוקח על ידי השטר שהחזיר לו אבל אם נכתוב לו שטר שני ללוקח אפילו יוציא המוכר על הלוקח השטר שהחזיר לו לא יועיל כלום שיאמר הלוקח שני שטרות היו לי ולא החזרתי לו אלא אחד וכיון שהאחד עדיין בידו לא חזר המכר ז)והשתא אין להקשות אפי' כשיש שטר ביד המוכר מה יש לו להועיל והלא הלוקח יכול לומר לו קודם שמכרת לי השדה כתבת שני או שלשה שטרות וכתבו לך כאשר חפצת כי כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ומה שאין שטר בידי לפי שאבד ממני הא לא קשה מידי דודאי אין מועיל למוכר אלא אם כן יש עדים שזה השטר שבידו הוא אותו שנתנו ללוקח ועתה חזר לידו אי נמי יבררו עדים שהחזיר לו הלוקח את השטר

ופלוני ופלוני עדיו: **גמ'** ת"ר איזהו קיומו א)במותב תלתא הוינא אנו פלוני ופלוני ופלוני הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו ב)ואם כתוב בו הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה ג)נקרע פסול נתקרע כשר ד)נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר ה"ד נקרע ה"ד נתקרע אמר רב יהודה ה)נקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו של ב"ד היכי דמי קרע של בית דין א"ר יהודה ו)מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף אביי אמר ז)שתי וערב הנהו ערבאי דאתו לפומבדיתא דהוו קא אנסי ארעתא דאינשי אתו מרוותיהו לקמיה דאביי א"ל ליחזי מר שטרי' ולכתוב לן מר שטרא אחרינא עליה דאי מיתנים חד נקיטינן חד בידן אמר להו מאי אעביד לכו דאמר ח)רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא טריף והדר טריף הוו קא טרדי ליה אמר ליה לספריה זיל כתוב להו להוא על המחק ועדיו על הנייר דפסול אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי ודלמא רישומו ניכר ותניא נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר אמר ליה מי קאמינא שטרא מעליא אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא תנו רבנן ט)הרי שבא ואמר אבד שטר חובי אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין לו את השטר בד"א בשטרי הלואה י)אבל שטרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו

רבן

גמ' **פוליה.** שטר מחוק לפנינו שהיה כתוב ביום פלוני: **ופלוני ופלוני.** היו עדים שחתומים בו: ומפרש גמרא **אם כתוב בו הוזקקנו בו'.** שעמדו אלו בית דין המקיימין וחקרו עדים החתומים בו להעיד על חתימתן ונמצאו דבריהם מכוונין: **גובה.** מזמן ראשון הכתוב בשטר ואין צריך לראיה אחרת ואם לאו צריך להביא ראיה אחרת על הזמן ועל סכום המעות ועל כל מה שהיה כתוב בשטר: **נקרע.** על ידי אדם: **נתקרע.** מעצמו: **ערבאי.** ישמעאלים: **וקאנסי לארעתא דאינשי.** ומתון שהיו בעלי זרוע כופין בעליהן לתת גם השטרות שלא יוכלו לערער: **ליחזי מר שטרא.** מה כתוב בו קודם שיאנסו ממנו וכתוב לנו אחר מתחתיו שאם יאנס אחד יאמר לנו שני ולזמן מרובה אם תהיה ידינו תקיפה נערער על שדותינו ונקחם מיד הלוקחים אותם מיד הערבאים: **דאמר רב ספרא.** לקמן בשמעתין: **דלמא טריף והדר טריף.** זה הלוקח שקנה שדה באחריות זמנין דטריף ליה מייה בעל חוב דמוכר ואתי איהו וטריף מלקוחות ומחזיר להם אחד מן השטרות כדי לגבות בו מן המוכר והדר טריף מלקוחות אחריני על ידי השטר השני ואומר עתה טרפו ממני ואחזור ואטרוף מלקוחות והרי שטר מכירתי עדיין הוא בידי: **קא טרדי ליה.** מפלירין בו: **אמר ליה לספריה זיל המחק ועדיו על הנייר דפסול אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי ודלמא רישומו ניכר ותניא נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר אמר ליה מי קאמינא שטרא מעליא אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא שטרא בד"א בשטרי הלואה** (ט) **אבל שטרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו** (י) שכתב לו מזמן ראשון שאע"פ ששני השטרות יהיה כתוב בהן יום אחד מ"מ לא יהיה מוחזק בה המוכר יותר מן הלוקח מאחר שיהיה גם ללוקח שטר ושמא הוא החזירו למוכר באותו יום עצמו שהקנה לו השטר מכר אלא אין (ז)(כותבין זמן ואומר שאחר כך) חזר ומכרה לו באותו היום עצמו ואומר ר"י דכולי האי לא חיישינן וגם לא יהא לו פנים לומר שבו ביום החזיר לו השטר ובו ביום חזר ומכרה לו ותימה לרש"ג למאן דאמר לקמן (דף קעג.) צריך להביא ראיה והי דנקנות במסירה מ"מ צריך המוכר להביא ראיה שהוחזר לו השטר אפילו הוא בידו ואור"י דהכא אין צריך לכולי עלמא דלנפילה לא חיישינן ולפקדון נמי לא חיישינן הכא שירא הוא להפקיד שטרו למוכר דלמא כבש ליה ויביא עדים שהשדה היתה שלו עד עתה תימה לר"י שכל מוכר שדה יכול להזיק ללוקח דכיון שכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דזימנין דכתב שני שטרות ונותן האחד ללוקח ולאחר שלש שנים או ארבע שיפסיד הלוקח את שטרו יבא ויאמר החזיר לי השטר ויביאהו לב"ד ויגבה בלא ראיה למאן דאמר אין צריך להביא ראיה ואותו לא יוכל לומר לו מתחלה כתבת שכתבת אז הרבה שטרות מאחר שהוא אין לו שטר ואין יכול להוכיח שלא החזירו לו ויש לומר דאיכא למימר שכיון שהחזיק שלש שנים בקרקע עומדת החזקה במקום השטר ויכול לומר כל מה שיכול לטעון אם היה השטר בידו כי יאמר מה שאין לי שטרי לא בשביל שהחזרתיו לך אלא שלא נזהרתי לשמרו לאחר שלש שנים ד)ותימה לרבן שמעון בן גמליאל שמכל מקום יכול המוכר לעשות שני שטרות כגון ראובן דכתב ב' שטרות שמכר שדה לשמעון ויתן האחד לשמעון ואחד ללוי ויעשה קנוניא ביניו ובין לוי ויוציא לוי אותו השטר לאחר ג' שנים שהפסיד שמעון שטרו ויטענו כי שמעון מסרו לו ונתן לו השדה ולא יצטרך הוא להביא ראיה למ"ד אין צריך להביא ראיה וא"ל דכי האי גווונא צריך להביא וכה"ג אמרינן לקמן (דף קעג.) דאחין הואיל ה)ושעבי להדדי צריך להביא ראיה ואפי' אמרי' בעלמא מ"ל ובענין אחר יש לפרש ולא תקשה לרש"ג (ו) [ולא תצטרך] לכל זה רש"ג אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין כדמפרש לקמן שיש לחוש שמא החזיר הלוקח למוכר וחזר המכר ואם לא נכתב שטר שני ללוקח יוציא המוכר הקרקע מיד הלוקח על ידי השטר שהחזיר לו אבל אם נכתוב לו שטר שני ללוקח אפילו יוציא המוכר על הלוקח השטר שהחזיר לו לא יועיל כלום שיאמר הלוקח שני שטרות היו לי ולא החזרתי לו אלא אחד וכיון שהאחד עדיין בידו לא חזר המכר ז)והשתא אין להקשות אפי' כשיש שטר ביד המוכר מה יש לו להועיל והלא הלוקח יכול לומר לו קודם שמכרת לי השדה כתבת שני או שלשה שטרות וכתבו לך כאשר חפצת כי כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ומה שאין שטר בידי לפי שאבד ממני הא לא קשה מידי דודאי אין מועיל למוכר אלא אם כן יש עדים שזה השטר שבידו הוא אותו שנתנו ללוקח ועתה חזר לידו אי נמי יבררו עדים שהחזיר לו הלוקח את השטר

עין משפט נר מצוה

עט א ב מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' יג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מח ס"ק:

פ ג מיי' שם הל' יד וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' נב סעיף ח:

פא ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

פב ה ו ז מיי' שם טוש"ע שם ס"ק:

פג ח מיי' שם הל' יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' מח סעיף ג:

פד ט מיי' שם הל' י סמג שם טוש"ע שם בהג"ה וסי' רלט סעיף ח:

רבינו גרשום

פלוני נמחק שטרו שנכתב ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו. שראו שם כתוב בו כך אם אם הכירו השטר לפני ב"ד שיראוהו קודם שימחק כולו וראו ב"ד מה שכתוב בו וראו נמי חתימת העדים יכתבו לו איש פלוני וכו' ופלוני ופלוני עדיו שהיו חתומין בו: אנו ב"ד פלוני ופלוני ופלוני שצריכין להיות שלשה: הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו שנכתב ביום פלוני כלומר באותו זמן: ואם כתוב בו. באותן קיום: הוזקקנו לעדותן של עדים. שראו מה שהיה בכתב: ונמצאת עדותן מכוונת. שאמרו שהיו מכיריין אף חתימת ידי העדים: גובה בעל השטר. ואין צריך להביא שום ראיה עוד: ואם לאו. שלא כתבו הוזקקנו יכול הנתבע לומר שטר מזויף מחוק הראה לעדים או לב"ד הלכך צריך עדים שיקיימו כתיבת העדים לעדות: ואם לאו. שלא נמצא מכוון שלא העידו אלא על כתיבת השטר בלבד ולא העידו שהכירו חתימת העדים צריך להביא ראיה קודם שיתבע עדים שהכירו חתימת ידי עדים שהיה על השטר שהשטר ישר הוא: נקרע. בכוונה כדמפרש לקמן: פסול. דמשמע שאחרים קרעוהו שמצאו בו רופי או פרוע היה: נתקרע. מעצמו: ומקום התורף. כתיבת הממון להכי קרי טורף שבו טורף לקוחות: הנהו ערבאי. ישמעאלים שהיו מסייעין למלך כשהיה הולך למלחמה והיו רגילין לעכב עמו במלכותו זמן גדול ושוב חוזרין למקומן ובאו עמו לפומבדיתא ונתן להם רשות לאנס קרקעות של בני אדם שסביב העיר שיתפרנסו מהן כל ימות שהן שם: אתו מרוותייהו. בעלי הקרקע: לקמיה דאביי. ואמרו ליחזי מר שטרי שיש לנו על אותן שדות שתופשים הערביים שהן שלנו שאנו קנאום מן בעליהן ולא הספקנו להחזיק בהן ג' שנים עד שנטלום הערביים וכשילכו להן נחזיק בשדותינו השתא לכתוב לנו מר לכל חד מיננא שטר אחרן עליה דארעא דאי מתנים או מחביד שטרא דאית לן כראמר החם עד תלת שנין מדהכר אינש בשטריה טפי לא מודהר וכי מחביד נקטינן מיהא חד שטר ביידן: דלמא טריף. בשטר זה לקוחות ותו לאחר זמן מפיק שטר אחרן והדר טרפי לקוחות אחריני: הוו קא טרדי ליה. היו מפצירין עליו שיכתוב להם: כתוב להם כי האי שטרא הוא על המחק

מסורת הש"ס

ב) [לקמן דף קפט.], ג) רש"ל מ"ז, ד) ס"ל כתוב בו זמן ואח"כ. רש"ל, ד) ר"ש ועוד מימה. רש"ל, ה) ס"ל כמטני מהדי. רש"ל, ו) גי' רש"ל, ז) נ"ל וא"ת לפי'. רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אמר ליה וכו' לאבי מי נראה לי דכ' אחת כר מניומי הוה קלקא אדעתיה דהכי וכו' והכי קא קשיא וכו' והכל דראשון לא: (ב) תוס' ד"ה ופלוני וכו' השטר שנמחק אם ילה: (ג) בא"ד לכתבן מאחר שאין הגמרא: (ד) ד"ה אבל וכו' ואימר האידנא הוא דהדרי' ודבינתה מינך וטריף שלא כדין כ"ל: (ה) בא"ד דכותבין שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו והאמר ביידן וכו' דאפי' אין שטר לה הלוקח שלא נכתב לו שום וכו' ליטול הקרקע: (ו) בא"ד שטר שנכתב לו מזמן לאשון: (ז) בא"ד ולא תקשה לרש"ג מכל זה:

רבינו גרשום (המשך)

ועדיו על הנייר דפסול. לטרוף ממנו לקוחות אבל לכך יועיל להם שכל זמן שזה שטר בידם אין יכול המוכר לכפור שלא מכר: ודלמא. אע"ג דכתב על המחק ועדיו על הנייר מחק נמי לעדי קיום עד שיהא רשומו ניכר והוה ליה אידי ואידי על המחק: ותניא נמחק או נטשטש אם רשומן ניכר כשר. ואתו למיטרף נמי דימנא אחרינא: אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא. כלומר חצי התיבות של כל השטר כותב כגון ז"ב ע"ד וכן כולו הואיל ויש בו בשטר תרי דיעותא חדא דהתיבות אינן שלמות ועוד דהוא על המחק פסול ולא מצי למטרף ביה: ת"ר וכו' ונתנו לו. שטר שאבד: אין כותבין ונותנין לו את השטר אחר. דלמא מכזב ולא נאבד ואיערומי מיערם ובעי טריף והדר טריף: במה דברים אמורים. דאין כותבין: בשטרי הלואה. כגון בעל חוב שלוה והיו קרקעותיו משועבדין למלוה ואי כתבי למלוה שטרא אחרינא טריף והדר טריף לקוחות וכל שטרי הלואה אע"פ שאין כותב בו אחריות הרי הוא כמו שכתוב בו דכל לוה חייב באחריות החוב: אבל שטרי מקח וממכר. שמכר לו שדהו ואמר נאבד שטרא של מכירה: כותבין לקוחות ואי אחר חוץ מאחריות שבו. דלא כתבי בהאי שני אחריות דכיון דלית ביה אחריות לא מצי טריף ביה לקוחות ואי אמרת אם כן מה מועיל לו כיון דלא מצי למטרף ביה להכי אהני ליה דכי נקיט האי שטרא לא מצי למטען מוכר הא ארעא לא מכרתיה מעולם לך דהאי שטרא מוכיח דזבנה לו אבל לגבות לא מהני הואיל דאין בו אחריות אבל בשטר

רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בשטרי מקח וממכר אין כותבין. דס"ל אותיות נקנות במסירה כדלקמן [ע"ב] גבי מתנה דחייסינן דלמא לאחר שכתבו ונתנו לו שטר המסירה החזיר לו ונקח זה לעוכר את השטר וחזר לו מקחו כדלמרינן גבי מתנה: **מזרה מתנתו** כדמפרש לקמיה [ע"ב] טעמא: **מתנתו קיימת.** אלא אם כן חזר ומכרה או נתנה לו בקנין גמור או בשטר חדש כדין לוקח ומוכר: **אמר מר חוץ מאחריות שבו מאי טעמא.** אין כותבין לו אחריות: **אמר רב ספרא לפי שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת.** שאם יכתוב לו שטר אחר חייסינן דלמא אתי בעל חוב וטריף ליה להאי שדה דאמר הקונה אותה כי אחד שטרי שהיה לי על שדה זו וכתבו לו שטר אחר עליה וכיון דטרפה מידו אזיל בהאי שטרא דכתבו ליה וטריף ולקוחות שקנו אחר שקנה הוא ויעשה קנוניא עם הבעל חוב שטרפה ממנו: **ואמר ליה שוף לי דאיקום באחרא.** כלומר אל תערער עלי עתה כלום. פי' שוף בשופי כדגרסינן (כתובות דף כ.) והוא שאכלוס בעליהם שלש שנים ובשופי. כך אמר ליה שוף לי דאיקום באחרא ארבע או חמש שנים עד דחייסינן הדבר והדר תא ותערער עלי זימנא אחריתי ועביד הכי ובתר זמן מערער עליה וטריף לה מיניה והדר אזל הקונה שאחר אחד שטרי וכתבו לו אחר ומפיק ליה לההוא שטרא [קמא] ג) דכתבו ליה על שדה זו ואזיל וטריף ולקוחות: ומקשינן עלה **וכיון דקרעונה לשטרא.** דבעל חוב בזימנא קמייתא דטריף במאי קטריף כי אתי השתא וטריף: **והאמר רב נחמן כו'.** כך הוא הסדר מלוה בא לב"ד ופוסק על הלוה שיפרע לו חובו ומזמנינן ליה ללוה בדינא כדאמרי' ד) ואי לא אתי משמתינן ליה וכותבין שטר טירפא למלוה שילך ויפסקם אחר קרקעותיו של לוה וכל מקום שימצא מנכסיו או מלקוחות שקנו ממנו אחרי כן יראה שטרו לב"ד של אותה העיר וימסרו לו קרקעותיו למלוה ויכתבו לו שטר אדרכתא שיהא שליט ודורך על נכסיו של זה לגבות חובו מהן כדמפרש בהגוזל בתרא ה) ושטר הטירפא יקרעו פן יחזור ויטרוף בב"ד אחר ושומו הנכסים כדין שומת בית דין כדמפרש בב"ק וכפי השומה יקחם בחובו ויכתבו לו ב"ד שטר שומת הנכסים לדעת בכמה קבלם ומשום דשומה הדרא לעולם כשיהא לו מעות ללוה כדאמרי' [בב"מ] (דף עח: ודף לה.) וכשיתנו לו בית דין שטר השומה יקרעו האדרכתא פן יחזור ויטרוף בה פעם שניה שלא כדין: **ומשני לא גריעא דאתי מכח אנכסיה.** לכך אין כותבין שני שטרות דחייסינן דלמא לאו מכח ההלואה יבא ויטרוף אלא יבא ויערער כי זו השדה גזלה מאבותיו זה שמכרה לך והבית עדים כי זו שדה אבותיו והמוכר שמכרה גזלה מאבותיו והוליאוה מידו והעמידה ביד המערער וכתבו ללוקח שנטרפה מידו וכי יש לו רשות לטרוף הלקוחות שקנו קרקע מן המוכר שמכר לו שדה זו הגזולה והלך ועשה קנוניא הלוקח עם הנגזל שלקח השדה מידו ואמר ליה שוף לי ועשה כן ואתה ד' וה' שנים עוד בא הנגזל והבית עדים כי שדה זו גזלה המוכר הזה ומכרה לזה וטורפה מידו ואחזר הלוקח הזה בשטר ו) (השני שכתבו לו בעת שאמר אבד שטרי) וטורף בו פעם אחרת לפיכך אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת: **אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא.** אמאי תלינן טעמא משום דמ"ל שוף לי וכו' בלא טענה זו נמי כיון דנקיט שני שטרות ביום אחד יכול לטרוף ולאחזר ולטרוף ולכך אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת: ומשני **א"כ נפשי עליה.** מריבות ומחלוקות של בעלי דינין בעת אחת ויתנו לב על גנייבתו: **ונכתוב ליה שטרא מעליא כו'.** אמתניתא דריש אמאי קתני חוץ מאחריות שבו משום פסידא דמוכר והלא יכולין אנו לעשות תקנה שיכתוב לזה שאמר אבד שטרי שטר מעליא ובאחריות דליכא למימר הדין עמו דודאי אבד שטרו ונכתוב ליה לאידך למוכר שובר שיוכיח שנפסד השטר הראשון שביד הלוקח ולא יבא לגבות בו עוד דהשתא ליכא למיחש דלמא טריף והדר טריף שהרי כשיוציא הלוקח שאבד כדבריו יוציא המוכר את השובר שכתוב בו כל שטרי דיפקון כו' כל שטרי מכירה דיפקון על אדעא דא יהו בטלין: **לבר מדיפקון.** כלומר חוץ מזה השטר שכתבתי לו בזמן פלוני תחת הראשון שאמר לי שאבד ממנו: **ואם אומרים כו'.** אמתניתא בפירקין [קע:] בשטרי הלוואות דאיכא למאן דאמר אין כותבין שלא יהא לריך לשמור שוברו מן העכברים ומלוה שאבד שטרו הפסיד חובו וה"ה לשטרי מקח אם אבד הלוקח שטרו לא נכתוב ליה שטרא מעליא על סמך השובר שביד המוכר שהרי לא יכתבו שובר שביד המוכר אבל לאיכא מאן דאמר אי טריף והדר טריף לאלתר וכדמתרצינן לעיל. ואי קשיא לך היכי נקט בעל חוב תרי שטרי הא אמרינן בשטרי הלוואה אין כותבין ותריין הכי הא בעל חוב שטרוף שמעון לוקח נמי הוה מראובן וטרפוהו ובעל חובו דמקח וממכר הוא: ולי'כתוב ליה להאי כו'. והשתא קא מהדר לעיל למאי דקאמר אבל בשטרי מקח וממכר כותבין שטר שני חוץ מאחריות שבו ואמאי אין כותבין בו אחריות ליכתוב ליה שטרא מעליא באחריות לוקח וליכתוב ליה לאידך למוכר תקנתא כי האי גוונא דכי חיישינן שמא לא יאבד ומיערם נכתוב הכי כל שטרות דיפקון על ארעא דא דקדים דמניהון מזמן דהשתא פסולין חוץ מן דמפיק בזמנא דא מזמן של שטר שני זה. והשתא אפי' לא אבד שטר ראשון לא מצי טריף מיניה אלא משטר שני זה בלבד: אמרתה דבנן קמיה דרב אשי. מדלא כתבינן ליה ללוקח שטרא מעליא ולא מסכינן ליה למוכר כל שטרי דיפוק על ארעא דא כו' דהיינו כעין שובר דכתבינן הכי למוכר זאת אומרת מדלא כתבינן הכא למוכר ש"מ דאין כותבין שובר למלוה ולא למוכר אלא צריך שיחזיר להם אף השטר דאי ס"ד כותבין שובר כי כתבי למוכר כל שטרי כו' והיינו שובר מעליא

רבן שמעון בן גמליאל אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחברו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכמים אומרים מתנתו קיימת אמר מר חוץ מאחריות שבו מאי טעמא [מ] **א"ר ספרא** [א] **לפי שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא אזיל בעל חוב טריף ליה להאי ואזיל האי ומפיק חד וטריף לקוחות ואמר ליה לבעל חוב שוף לי דאיקום בה והדר תא טירפן ומפיק אחרינא והדר אזיל טריף לקוחות אחריני וכיון דקרעניה לשטרא דמלוה במאי הדר טריף לה וכי תימא דלא קרעניה והא אמר רב נחמן** [ב] **כל טירפא דלא כתיב ביה קרעניה לשטרא דמלוה לאו טירפא הוא** [ג] **וכל אדרכתא דלא כתיב בה קרעניה לטירפא לאו אדרכתא הוא** [ד] **וכל שומא דלא כתיב ביה קרעניה לאדרכתא לאו שומא היא לא צריכא דקאתי מכח אבהתיה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולמה ליה למימר ליה לבעל חוב שוף לי בהאי ארעא ואיקום בה תיפוק ליה דכיון דנקיט תרי שטרי טריף והדר טריף אם כן נפישי עליה בעלי דינין ולכתוב להאי שטרא מעליא ולכתוב תבראה למוכר כל שטרי דיפקון על ארעא דא פסולין לבר מן דיפוק בזמנא דא אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה קמיה דרב אשי זאת אומרת** [ה] **אין כותבין שובר אמר**

השטר כדי שיחזור המכר ורבנן דפליגי עליה דרבן שמעון בן גמליאל [ו] **כדמפרש לקמן ולריך לכתוב קני לך האי שטרא וכל שעבודיה וכיון שכותבין שמקנה לו מה שכתוב בשטר אין לחוש אם השטר השני ביד הלוקח שאפילו יש בידו אלף שטרי מכר קנה המוכר בחזרת השטר כיון שכתב לו הלוקח אחזר ומקנה לו (הגה"ה. וקשה לפי פי' ז)[ענין בתרא זה] אמאי לא נעשה לו שטר שני שנכתב לו פלוני בן פלוני אמר לנו אבד שטרי שכתבתם ושמתמתם ועתה כתבו אחר לראיה שלא יוכל המוכר לכפור המכר כשלא אמצא עדי מסירה וזה השטר לא יזיק כלום למוכר שכיון שכותבין בשטר השני שמתמת שאבד הראשון כתבו השני לא יזיק למוכר כלום** [ז] **כשיוציא השטר שאחר לידו אז יביא עדים שהחזיר לו הלוקח את השטר כדי שיחזור המכר לא יכול לומר שני שטרות היו לי וכל זמן שהאחד בידי לא חזר המכר שהרי מוכיח מתוך השטר השני שלא כתב לו המוכר אלא העדים עשאוהו אחר שהחזיר הראשון למוכר ושיקר להם לומר שנאבד וי"ל דחייסינן לב"ד טוענין שכשיוציא הלוקח השטר שכתוב בו שעשאוהו העדים לפי שאמר** (ג) [ד)[שנאבד] **השטר הראשון שכתבנו ותתמנו ונתנו לו יטעו ב"ד לומר אם לא שחקרו עדים שאבד הראשון לא כתבו לו שני שאם אפילו לרבנן דאמרי לעיל בשלהי יש נוחלין** (דף קלח:) **דבי דינא בתר עדים דייקי הכא אינא למימר דמודו דכיון שהעדים מעידים על מתלא שטר המכר בעדות ברורה וגם עתה בחיים לגמור הדבר לפי שאמר שנאבד השטר הראשון לא היו כותבין לו אלא דבר ברור. עכ"ה) וקשה קשה לפי** ח)[ענין בתרא] **זה הא משמע ממילתיה דרשב"ג דחיים שמא חזר המכר אבל לאיתים דעלמא שמא נתן לו הלוקח השטר כדי לקנות השדה לא חיים מדקאמר וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחבירו כו' עד חזרה מתנתו וי"ל דלאיתים דעלמא אם נתן לו הלוקח שטר מכר שלו כדי לקנות השדה קנה במסירה אע"פ שיש עדיין שטר שני בידו ולכן לא יועיל להזיק לאיתים דעלמא שטר השני שהרי לא יכול לחזור מאחר שמסר לו** ט) **שטר אחר ודוקא למוכר לא תועיל חזרת השטר אחר כיון שבשטר שני הנשאר ביד הלוקח כתובה חובת המוכר:**

לבתוב לאידך כל שטרי דיפקון בזמנא דא כו'. וא"ת והא מיירי שאין המוכר לפנינו כדפריש לעיל על מילתא דרשב"ג וי"ל י)[דרשב"ג וודאי בשאינו לפנינו] אבל הכא כי פריך על דקאמר חוץ מאחריות שבו ז)[היינו] שבשום ענין אין כותבין ז)[אחריות] אפי' הוא לפנינו ונראה דודאי הוה מצי לשנויי ה"ה אם הוא לפנינו ז)[כתובין ורבותא קמ"ל דאפי' אינו לפנינו אפ"ה כותבין לו אלא דעדיפא משני ליה]: **לבר** ממאן דניפוק מזמנא דא. פי' ויכתבו לו מזמן שני אבל שטר לעיל דקאמר בגרייתא ז)[היינו] דכותבין בשטר מקח וממכר וכותבין בשטר זמן ראשון כדפרישית לעיל: בעלמא

פה א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' י סמג עשין לד טוש"ע מ"מ מי' מא סעיף ו: **פו** ב ג ד מיי' פכ"ג שם הלכה יג סמג שם עוש"ע מ"מ מי' לא סעיף י וכני' הרמב"ם:

הגהות הב"ח

(מ) גמ' ד"ה (בדף הקודם) אבל וכי' נקנות במסירה כדמפרש לקמן: (ב) **בא"ד** לעוכר כלום דבשיוציא: (ג) **בא"ד** לפי שאמר דהשטר הראשון שכתבת וחתמת ונתת לי נאבד יטעו בית דין:

רבינו גרשום

הלואה אע"ג דלית ביה אחריות מצי טריף ומש"ה אין כותבין בשטר הלואה כלל: רשב"א אומר אף שטרי מקח וממכר. אע"ג דלא כתב ביה אחריות אין כותבין משום דאיכא למיחש ו) דהמוכר טריף מעיקרא בהאי שטר דאין בו אחריות אחרי שהחזיר לו את שטרו והדר טריף מלקוחות בשטרא קמא דאית בי' אחריות ויאמר דהך שטר מכירה נתן לו אחרי שמכר לו קרקע אחר שנטרף לו: וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר. זה הטעם אחר דאין חוזרין וכותבין שטר שני אפי' גבי מקח וממכר דקא סבר הנותן מתנה להבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו. הכא נמי לגבי מקח וממכר להיכא דרכתב ליה המוכר ללוקח ואמר הלוקח אבד שטרי אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין משום דאיכא למימר שמא לאחר שמכר לו את הקרקע ועשה לו שטר מכירה חזר בו הלוקח והחזיר למוכר השטר ומיד חזרה לו למוכר הקרקע כדפרישי' לגבי מתנה והאי דקאמר אבד שטרי אין כותבין דדלמא איערומי איערם ואיכא למיחש דלמא אתי למטרף מן המוכר אותו קרקע שהחזיר לו את השטר אע"ג דלא כתבי ביה אחריות מצי טריף ליה בהאי שטרא ממוכר עצמו לא מלקוחות אם מכרה: וחכמים אומרים מתנתו קיימת. אע"ג דהחזיר לו את השטר מכירתו קיימת וליכא למיחש להאי ולהכי כותבין לו לוקח שטר אחר חדש מאחריות שבו וכדאמרי' לעיל: אמר מר חוץ מאחריות שבו ימאי טעמא. אין כותבין שטר אחריות דאי כתבי ליה באחריות דלמא מכזב ולא אבד שטר ראשון: אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות באחריות על שדה אחת דדלמא טריף והדר טריף כי האי גוונא דראובן מכר שדה לשמעון שהיתה כבר משועבדת לבעל חוב של ראובן שהלוהו ואזיל בעל חוב של ראובן וטריף שדה מן שמעון שקנאה ואזיל האי שמעון וטריף לקוחות אחריני שקנו מן ראובן אחרי שמכר ראובן לשמעון השדה דהיינו חד טירפא דקא טריף בשטר אחד קמי בית דין ואתו בית דין וקרנו אותו שטר שבא לפניהם כדי שלא יטריף בו פעם אחרת והדר אזיל שמעון ועביד קנוניא בהדי בעל חוב של ראובן ואמר ליה שוף לי פורתא בהאי ארעא. אמר ליה המתן לי הנח לי לעמוד בשופי באותו קרקע שהיה משועבדת לך שקניתי הניחני לעמוד בית שנה או שתים והדר תא טירפן וטרוף אותה קרקע ממני ובאותו זמן דהדר האי בעל חוב לטורפה מיניה דשמעון אזיל שמעון זימנא אחריתי ומפיק שטרא אחרינא דכתבו בית דין לו וטריף בו זמנא אחרינא לקוחות אחריני אי כתב בו אחריות ומשום הכי אין כותב בו אחריות. ומשום הכי אמר ליה שוף לי פורתא כי היכי דלא נפישי עליה בעלי דינין כדמפקשינן לקמן דאפי' לא אמר ליה שוף לי פורתא מצי למטריף והדר טריף הואיל ואית ליה תרי שטרי אלא להכי אמר ליה שוף לי פורתא שיתמין לו כדי שלא ירגישו הלקוחות בדבר שאם היה טריף וחוזר וטורף לאלתר הוו מרגשו לקוחות בדבר שיש לו ב' שטרות ונפשיי עליה בעלי דינין לקוחות הוו צוחי' עליה. ואם תקשי היכי מצי בעל חוב למטרף משמעון הואיל דלאחר שמכר לשמעון מכר ללקוחות אחריני היה מצי למימר ליה שמעון לבעל חוב דראובן גבי דידי מה אית לך הלא הנחתי לך מקום לגבות ממנו וקיימא לן בעל חוב גובה מן האחרון דכל חד וחד מצי למימר ליה הנחתי לך מקום לגבות הימנו. ואת משיב כגון שעשאו ראובן לבעל חוב אפותיקי מן האי קרקע דדבון לשמעון ומשום הכי גובה ממנו ושמעון אזיל וטריף מלקוחות שקנו אחרי כן אי נמי הכי

ט) דבכי הכינו אינם מובנים בכאן וצ"ע.

עין משפט נר מצוה

רבינו גרשום (המשך)

הוה עובדא דזבין וחבן הכי הוה דכתב ליה בשטרא דאקני ליה ואזיל ראובן וקנה ומכר לשמעון מה ששייעבד לראשון משום דקיימא לן דאיקני קנה ומכר משתעבד ומשום הכי דכתב ליה הכי לבעל חוב לא מצי למימר ליה שמעון לבעל חוב דראובן לאו בעל דברים דידי את. ומקשי' מאי קנוניא מצי למיעבד עם בעל חוב והלא כיון שטרף שמעון בעל חוב דראובן פעם ראשונה קרנו בית דין לשטרא שלא יחזור ויטרוף בו וכיון דקרני בית דין לשטרא דמלוה מאי מצי טרף בעל חוב זימנא אחריתי דקאמר ליה האי והדר תא טירפן והלא השטר קרוע. וכי תימא דלא קרענוה אלא שובר כתבו למוכר והאמר רב נחמן כל טירפא דלא כתב ביה כו'. שכך הוא הדין כשבא בעל חוב וטריף מן הלוקח שקנה אחר הלואתו שהיו משועבדין לו נכסי חוזר הלוקח אצל המוכר שהוא הלוה ואם אין למוכר לא זרזי ולא מטלטלי ולא מקרקעי לפרוע ללוקח חוזר הלוקח ובא לו לבית דין ומראה להם שטר מכירה שמכר לו אותו פלוני קרקע ובאו בעלי חוב שקדמו לקנייתו וטרפוהו ממנו ובאין בית דין וכותבין לזה לוקח שטר טירפא שילך ויחזור אם קנה שום אדם מן המוכר שלו שום קרקע אחר שמכר לזה שילך ויוציא שטר טירפא ויטרוף אות' קונה וקודם שיכתבו לו בית דין שטר טירפא מקרעין את שטרו כדי שלא יהו ב' שטרות בידו השטר ושטר טירפא וכשמצא מי שקנה אחריו ממנו אם פייסו מוטב בו ואם לאו חוזר לבית דין ואומר להם מצאתי מה שקנה אחרי ולא חשביה לשטר טירפא שכתבתם לי אומר' לו בית דין החזר לנו טירפא ומקרעין אותו וקובעין לאותו קונה זמן שיפייס את זה ומחייבין אותו עד שיפייסוהו ואם לא [הב"ד] כותבין לזה לוקח אדרכתא פסק דין על נכסיו של קונה שחייב לפורעו מה שנטרף אם פייסו הרי מוטב ואם לאו חוזר הלוקח ומביא האדרכתא אצל בית דין ואמר לא השגיח עלי ונוטלין בית דין אדרכתא וקורעין אותה ושולחין אותה אצל בני אדם שבקיאין כמה היתה שוה קרקע שלו שנטרפה ממנו וכותבין לו שטר שומא והולך ונוטל בעל כרחו כפי שומת קרקע שלו אלמא דקרענוה לשטרא מקמי דטריף ובמאי קאמר ליה תא טירפן: לא צריכא דקא אתי. האי מלוה גבי האי לוקח וטריף ליה מיניה מכח אבהתיה. מחמת דאית ליה עדים דהוות של אבותי ואתרמי כה"ג דמכרה לו ללוה ושוב ליה זה מכר אותה שדה לשמעון שהיתה של אביו של מלוה והכי מצי טריף להאי בכל זמן משמעון מכח שהיתה של אבותיו. ומקשינן למה ליה למימר לוקח לבעל חוב שוף לי דאוקים בה והדר תא טירפן ואם איתא דכותבין ב' שטרות למלוה אז ללוקח תיפוק ליה דאפי' לא אמר ליה שוף לי כיון דנקט שני שטרי טריף והדר טריף לאחריני לאלתר. אם כן נפישי עליה בעלי דינין